

## Utbildningsinspektion i Hedens skola, förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

### UTBILDNINGSINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

### Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

### Beskrivning av skolan/rektorsområdet

| Hedens skola    | Antal barn/elever |
|-----------------|-------------------|
| Skolbarnsomsorg | 42                |
| Förskoleklass   | 12                |
| Grundskola      | 95                |

Utbildningen vid Hedens skola omfattar förskoleklass och grundskola årskurs 1-6 samt tillhörande fritidshem.

Skolan är belägen på landsbygden mitt emellan två samhällen. Flertalet elever har lång skolväg och åker skolskjuts.

Skolans personal arbetar i arbetslag och fritidshemmets personal fungerar som ett eget arbetslag, men verksamheten utgör ett komplement till skolan. Skolan och fritidshemmet är väl sammanvävda med varandra. Rektorn som har ansvar för ett flertal andra enheter i Sala är på skolan två halvdagar per vecka.

Skolans huvudbyggnad är från 1930-talet och har byggts om ett flertal gånger varav den senaste i början av 2000. Skolan saknar lokaler för undervisning i slöjd och idrott. All slöjdundervisning och inomhusidrott bedrivs i Centralskolan i Västerfärnebo och eleverna åker skolskjuts dit.

### Genomförandet av inspektionen i Hedens skola

Skolverket sände den 22 november 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Hedens skola i Sala kommun har bestått av undervisningsråden Marie Wiberg-Svensson och Gunnel Eriksson. Besök i Hedens skola inleddes den 22 mars och avslutades den 23 mars 2005.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

### Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Heden, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Hedens skola genomfördes formella intervjuer med rektorn, elever, elevråd, samtliga lärare, fritidshemspersonal samt föräldrar. Verksamheten i förskoleklassen, fritidshem och lektioner i samtliga klasser besöktes. Under besöket fördes också spontana samtal med elever, lärare och övrig personal.

Inspektionen avser grundskolan. Fritidshemmet har inspekterats vid detta tillfälle men beskrivs i kommunrapporten.

## Bedömning

### 1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

I Hedens skola samverkar skolan med eleverna i olika råd. För att alla skall vara delaktiga lyfts och redovisas resultaten från de olika råden i varje klass. Eleverna ger exempel på samverkansfrågor. Till exempel insamling till offren i tsunami-katastrofen i Asien, man har uppfört en mobbingpjäs och besökt en grannskola i Sala för att se hur de byggt en hinderbana.

Inspektörerna bedömer att skolans resultat av samarbetet med eleverna i olika råd är av god kvalitet.

Vid intervjuerna framkom att eleverna upplevde att de inte har möjlighet att påverka undervisningen i någon nämnvärd utsträckning, och lärarna instämmer till stor del i elevernas synpunkter. Både elever och lärare uppger att lusten att lära är större när eleverna får vara delaktiga och ta ansvar för undervisningen.

Inspektörerna bedömer att alla elevers inflytande över undervisningens utformning bör förbättras.

Elevrådet genomför varje läsår en trivselenkät som delas ut till alla elever men uppföljning av enkäten saknas.

Eleverna och barnen vid Hedens skola känner sig trygga, kränkningar förekommer inte och man trivs i skolan, en åsikt som delas av föräldrarna. Däremot framkom att en del elever som har sin undervisning i Centralskolan upplever sig kränkta av vuxna och det har enligt dem förekommit under en längre tid. I skollagen framhålls att var och en som verkar inom skolan skall främja aktning för varje människas egenvärde och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Det är därför synnerligen angeläget att rektorn tar uppgifterna från eleverna på stort allvar. En elev som kränks av en vuxen är i en ytterst utsatt situation eftersom eleven är i beroende ställning i förhållande till den vuxne. Rektorn måste därför med kraft agera för att säkerställa att vuxna som arbetar i skolan inte utsätter elever för kränkningar.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att resultatet av elevernas inflytande i olika råd är mycket goda men däremot bör resultatet av elevernas möj-

lighet att påverka och ta ansvar över sitt eget lärande förbättras. Inspektörerna gör också bedömningen att eleverna är trygga på Hedens skola men inte på Centralskolan. Det är angeläget att rektorn med kraft agerar för att säkerställa att eleverna inte utsätts för kränkningar.

## 2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Inspektionen vid Hedens skola visar att skolan saknar rutiner för att följa elevernas kunskapsutveckling i samtliga kursplaneämnen. Däremot genomför skolan de nationella ämnesproven i svenska, engelska och matematik i årskurs 5. Resultaten från de nationella ämnesproven våren 2004 visar att 74 % av eleverna uppnådde målen i matematik, svenska och engelska. Lärarna följer upp resultaten av de nationella ämnesproven och åtgärdsprogram upprättas för de elever som inte nått målen. Resultaten från ämnesproven delges elever och föräldrar vid utvecklingssamtalen. I övrigt använder man olika diagnostiska test bland annat test i läsning och skrivning som följs upp och åtgärder vidtas vid behov. Den enskilde läraren samlar elevens resultat i de olika ämnena.

Inspektörerna bedömer att skolans resultat i de nationella ämnesproven är acceptabla. I övrigt kan ingen bedömning av elevernas kunskapsutveckling göras eftersom skolan saknar rutiner för detta.

Hedens skola har konkretiserat den nationella kursplanen i ämnet matematik. Lokala konkretiseringar av kursplanerna finns i övriga ämnen, men jämförelsevis inte så konkretiserat som i matematiken. Enligt lärare och elever har man inte hunnit presentera kursplanerna för eleverna och att det varierar mellan lärare hur mycket man delger och diskuterar utbildningens mål.

Inspektörerna bedömer att skolan bör tydliggöra målen för utbildningen och förankra dessa hos elever och föräldrar.

Eleverna är nöjda med undervisningen och tycker att det är roligt och att man lär sig mycket. Lärarna planerar för ett veckobeting i de olika ämnena och försöker att variera mellan olika arbetssätt.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att resultaten avseende elevernas kunskaper i svenska, matematik och engelska förhållandevis är acceptabla. I övrigt är det svårt att bedöma elevernas resultat på grund av att skolan saknar rutiner för att följa och utvärdera elevernas kunskapsutveckling i övriga ämnen. Skolan bör därför utarbeta sådana rutiner. När det gäller målen för utbildningen bör dessa tydliggöras och förankras hos elever och föräldrar.

### 3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

I Hedens skola är eleverna delaktiga via tre skolövergripande råd. Det är elevrådet, miljörådet och aktivitetsrådet. Råden består av ett antal elever och som vuxenstöd finns fritidspedagogen på fritidshemmet. Varje vecka genomförs klassråd i respektive klass där man bland annat tar upp frågor till och redogörelser från de olika råden. Klassrådet har en fast dagordning som är gemensam för samtliga klasser i skolan. Dagordningen är anslagen i samtliga klassrum. Aktivitetsrådet består av 10 elever och omval görs varje termin. Här planeras för olika aktiviteter och som exempel genomförde aktivitetsrådet en påsklek för alla elever i skolan. Miljörådet arbetar för skolans inne och utemiljö. Elevrådet har möte en gång per vecka, som enligt eleverna, fungerar mycket bra. Mötena protokollförs och redovisas vid klassråden. Skolans inne- och uteregler är väl kända av eleverna som även är delaktiga i framtagandet av och beslut om vissa regler.

En gång i veckan har skolans cafeteria öppen. För den ansvarar eleverna i årskurs 6 och den eventuella vinsten går till elevrådets kassa.

Enligt lärarna har eleverna möjlighet att påverka undervisningen inom vissa områden men eleverna själva anser sig inte ha så mycket inflytande att påverka sin utbildning. Enligt läroplanen (Lpo94) anges att elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling förutsätter att de tar ett större ansvar för det egna arbetet och för skolmiljön, samt att de får ett reellt inflytande på utbildningens utformning. Läraren skall bland annat se till att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad.

Inspektörerna bedömer att Hedens skola har via de olika råden ett mycket väl utbyggt system för samverkan och medinflytande i skolmiljön och att eleverna har möjlighet att påverka och driva olika frågor. Arbetet med att eleverna får ta ansvar för, och ha inflytande över, sin utbildning bör förbättras.

Skolan arbetar aktivt med att belysa och diskutera värdegrunden. Skolans psykiska och fysiska miljö genomsyras av att värdegrundsfrågor diskuteras och är viktiga för alla i skolan. Man blir ständigt påmind om detta av att bland annat collage om de värden, om etik och moral som skolan skall arbeta efter. Exempel på arbetssätt är att eleverna har lektionspass som kallas "Jag duger" där man tar upp om alla människors lika värde och här är fritidshemspersonalen en resurs. Skolan har kamratstödjare, faddrar, tjej- och killgrupper. Kamratstödjarnas uppgift är främst att gå fram till och ta hand om elever som verkar ensamma.

Hedens skolas värdegrund finns sammanställd i en folder som delas ut till nya elever och föräldrar är känd av flertalet på skolan. Eleverna är inte lika trygga

när dom befinner sig på Centralskolan. Det är därför synnerligen angeläget att rektorn tar uppgifterna från eleverna på stort allvar och att värdegrundsarbetet även omfattar ett samarbete med Centralskolan.

Skolan har en "handlingsplan mot mobbning". Dokumentet är väl förankrat hos elever, personal och föräldrar. Planen definierar begreppet mobbning och innehåller både förebyggande åtgärder och vilka åtgärder som skall vidtas då mobbing uppstår. Planen begränsas till att omfatta mobbning. Den täcker inte kränkningar i ett vidare perspektiv och inte heller perspektivet vuxen – elev. I läroplanen anges att rektor skall upprätta, genomföra, följa upp och utvärdera skolans handlingsprogram för att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling bland elever och anställda.

Inspektörerna bedömer att Hedens skola förmedlar och förankrar de grundläggande värdena till eleverna på ett mycket bra sätt.

Inspektörerna bedömer däremot att skolans förebyggande arbete mot kränkande behandling ur perspektivet vuxen – elev bör analyseras och utvecklas. Detta mot bakgrund av att vid inspektionsbesöket fick inspektörerna signaler om att elever känner sig kränkta av vuxna på Centralskolan.

Föräldrarna var överens om att samarbetet med skolan fungerar mycket bra. Skolan har ett aktivt föräldraråd med en representant från varje klass. Rådet träffas en gång per månad. Föräldrarna är engagerade i den fysiska skolmiljön som att reparera, renovera och sköta skridskobanan. Elever och föräldrar känner sig trygga med skolan. På skolan finns det skolhälsovård enligt gällande bestämmelser.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att skolans arbetssätt genom de olika råden är bra. Däremot bör arbetet kring elevernas möjlighet till inflytande över sin utbildning ses över. Skolans arbete med värdegrunden är bra men att rutiner vid kränkande behandling måste utvecklas till att omfatta och belysa alla former av kränkande behandling vilket också bör anges i handlingsprogrammet. Inspektörerna bedömer att samarbetet med Centralskolan för att motverka kränkningar behöver utvecklas.

#### 4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Verksamheten vid skolan är indelade i förskoleklass, årskurs 1-3 (två klasser) och en årskurs 4, 5 och 6. Förutom lärare har skolan tillgång till resurser som specialpedagog och fritidshemspersonal.

Enligt lärarna fungerar fritidshemmet som ett nav och har en mycket god samverkan med skolan. Personalen vid fritidshemmet planerar för och har olika ansvarsområden i skolans pedagogiska verksamhet.

Undervisningen i samtliga årskurser, förutom i förskoleklassen, sker till stor del i flexibla arbetsgrupper utifrån ämne och elevens individuella inlärn timer. Eleverna i årskurserna 4, 5 och 6 har idrott gemensamt två tillfällen per vecka. En lektion i vecka är eleverna delade i flick- och pojkgrupp. Anledningen till detta är, enligt läraren, att flickorna kommer fram och vågar mer under dessa lektioner. Den gemensamma idrottslektionen har man i Centralskolan i Sala dit eleverna åker skolskjuts. Vid inspektionstillfället hade flickorna sin idrottslektion ute och hade "skidskytte". Parallellt hade pojkarna bild och målade stilleben. Möjligheter till stöd finns inom klassens ram genom att klassen delas in i mindre grupper, utifrån elevens individuella behov och lärande. Delning i mindre grupper gör man i exempelvis matematik och engelska I andra ämnen finns även möjligheten att som elev röra sig "fritt" mellan grupperna utifrån elevens behov.

Ämnet slöjd har eleverna i Centralskolan dit man åker skolskjuts. Vid intervju-tillfällena med eleverna framkom ett missnöje om att man inte hinner med kursen av olika anledningar som exempel planering av och tidsanvändning av ämnet. Eleverna antydde även att de känner sig stressade av att åka till Centralskolan.

Hedens skola har konkretiserat den nationella kursplanen i ämnet matematik. Lokala konkretiseringar av kursplanerna finns i övriga ämnen men jämförelsevis inte så konkretiserat som i matematiken. Det innebär att eleverna har svårt att veta vad som förväntas av dem i de olika ämnena och är osäkra på utifrån vilka kriterier man bedömer deras kunskapsutveckling. Vid bedömning av elevernas kunskapsutveckling utgår lärarna från prov, diagnostiska test och inlämningsuppgifter. Eleverna får även göra ett självtest där man testar sin egen uppfattning av sig själv. Självtestet följs sedan upp av läraren.

Inspektörerna bedömer att lokala konkretiseringar av de nationella kursplanerna behöver förbättras. Inspektörerna bedömer att skolans organisering av undervisningen är mycket flexibel utifrån elevernas behov och förutsättningar och ger goda möjligheter för lärande. När det gäller ämnet slöjd bedömer inspektörerna att skolan bör undersöka om det erbjuds i enlighet med kursplanens krav. Förskoleklassens samarbetsformer med de övriga årskurserna bör utvecklas.

Skolan har en planering för de naturorienterande ämnena och viss experimentell undervisning förekommer i samtliga årskurser trots brist på undervisningsmaterial. Vid inspektionen framkommer att elevernas möjlighet att nå målen i teknik är begränsade.

I förskoleklassen är leken det viktigaste verktyget för utveckling och lärande. Vid inspektionstillfället hade förskoleklassen rörelse som är en mycket omtyckt aktivitet av barnen. Förskoleklassen har mycket liten samverkan med andra årskurser vilket, enligt rektorn, dels beror på hur gruppen fungerar för tillfället och dels har klassen bytt lärare.

I och med de flexibla grupperna, som tidigare beskrivits, är arbetet med elever i behov av särskilt stöd väl fungerande. Rektorn fäster stor vikt vid att tillgodose

alla elever i behov av stöd får detta. Enligt lärarna får dock inte alla elever det stöd som behövs för att skolan saknar resurser.

Skolan har en bra struktur för upprättande av åtgärdsprogram. Lärarna upprättar tillsammans med föräldrar, elever, specialpedagogen och andra resurser om så behövs ett åtgärdsprogram för elever i behov av särskilt stöd. Lärarna upprättar själva de åtgärdsprogram för elever som inte har nått målen i de nationella ämnesproven.

Elevvårdskonferenser sker två gånger per termin. En konferens för förskoleklass och årskurs 1-3 och en konferens för årskurs 4-6. Vid konferenserna deltar rektor, samtliga lärare, specialpedagog, skolpsykolog, skolsköterska och talpedagog. På dagordningen för arbetsenhetsmötet, som är en gång per vecka, finns en stående punkt för akuta elevvårdsärenden.

Inspektörerna bedömer att rutinerna vid upprättande av åtgärdsprogram och genomförande av elevvårdskonferenser är god, men skolan bör analysera om alla elever i behov av särskilt stöd får detta tillgodosett.

Föräldrarna är införstådda med rutinerna kring utvecklingssamtalet som sker en gång per termin. Inspektionen visar att rutinerna för utvecklingssamtalen är väl fungerande. I grundskoleförordningen ställs krav på att informationen vid utvecklingssamtalen bör grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och kursplanerna, men föräldrarna uppger att så är inte fallet. Inspektörerna bedömer att genomförandet av utvecklingssamtalen bör förbättras.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att utarbetande av lokala konkretiseringar av de nationella kursplanerna bör förbättras och förankras hos såväl elever som föräldrar. Den pedagogiska verksamheten och undervisningen är i många avseenden bra men skolan bör se över hur förbättringar kan göras i slöjd och naturorienterande ämnen. Ämnet teknik erbjuds inte på ett sådant sätt att kursplanemålen kan nås. Skolan bör analysera om alla elever i behov av särskilt stöd får detta tillgodosett. Förskoleklassens samarbetsformer med de övriga årskurserna bör utvecklas.

## 5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskilds rättsäkerhet.

Hedens skola leds av en och samma rektor sedan 8 år tillbaka. Förutom Hedens skola är hon även ansvarig för tre förskolor, en öppen förskola och en dagbarnvårdare. Rektor finns på Hedens skola två halvdagar i vecka. Hon har även musikundervisning i samtliga klasser. Rektor styr verksamheten genom arbetsenhetskonferensen en gång per vecka, allkonferens en gång per månad då samt-

lig personal är med samt en pedagogisk konferens två kvällar per termin. Konferenserna protokollförs enligt fastställd mall. Rektor tycker att styrningen och ledarskapet av verksamheten fungerar i dagsläget. Ett antal praktiska ansvarsuppgifter har fördelats till personalen.

Lärarna tycker att rektor är delaktig, engagerad och lyhörd. Hon är väl förtrogen med verksamheten. I sitt ledarskap ger hon lärarna chans till medinflytande och ansvar. Det gör att lärarna känner sig delaktiga i verksamheten och får möjlighet att växa i sin pedagogiska roll. Det framkommer att ett ännu tydligare pedagogisk ledarskap är önskvärt vid utformning av de lokala konkretiseringarna av kursplanerna och upprättandet av en lokal arbetsplan.

Såväl elever som föräldrar vet vem som är rektor och menar att de kan vända sig till henne i olika frågor.

Inspektörerna bedömer att rektorn är väl förtrogen med verksamheten men behov finns av ett tydligare pedagogiskt ledarskap.

För genomförandet av de fastställda målen för utbildningen skall det finnas en arbetsplan och genom denna har rektorn under medverkan av personal, företrädare för eleverna samt deras vårdnadshavare stor möjlighet att klargöra och synliggöra skolan målsättning och på så sätt styra den pedagogiska inriktningen och utvecklingen. Arbetsplan saknas på Hedens skola.

Skolans kvalitetsredovisning för läsåret 2003/2004 följer den struktur som Sala kommun tagit fram. Personalen har varit delaktig i arbetet med kvalitetsredovisningen. Kvalitetsredovisningen belyser framförallt ett personalperspektiv, inte ett elevperspektiv, och bör därför utvecklas för att följa författningskraven.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att styrning, ledning och kvalitetsarbete vid skolan är acceptabelt. Rektorn är väl förtrogen med verksamheten och genom sitt ledarskap bidrar till att elever, föräldrar och personal känner delaktighet. Inspektionen visar emellertid att skolan saknar en tydlig pedagogisk ledning. Skolan måste även upprätta en lokal arbetsplan och förbättra skolans kvalitetsredovisning.

## 6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

I Hedens skola följer man den av Sala kommun fastställda timplanen som tillämpas från och med läsåret 2004/2005.

I Sala kommun har rektor delegation på beslut om elevens val. Enligt grundskoleförordningen skall eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen för elevens val. Elevens val finns på schemat men begreppsförvirring framkommer vid samtal med elever och lärare. Inspektörerna bedömer att skolan arbete med elevens val måste tydliggöras för elever och lärare och att det även motsvarar syftet enligt grundskoleförordningen.

Skolan erbjuder Svenska som andra språk och modersmålsundervisning vid behov.

Under inspektionen framkom att föräldrarna till eleverna i årskurs 6 skall betala 2000 kronor per familj för att finansiera en lägervecka under skoltid. Grundskolan skall enligt skollagen avgiftsfri och inspektörerna bedömer därför att skolan inte lever upp till skollagens krav.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att tillgången till utbildning är god men bör förbättras gällande elevens val. Hedens skola måste även följa skollagens krav på en avgiftsfri utbildning.

## 7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Enligt skollagen är kommuner skyldiga att för undervisningen använda lärare som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak skall bedriva. Enligt uppgifter från rektor är tillgången på personal med utbildning för den verksamhet som bedrivs vid Heden Skola god. Enligt skolverkets statistik från läsåret 2003/2004 var lärartätheten 5,7 lärare per 100 elever av dessa har samtliga pedagogisk utbildning.

Lärarnas kompetensutvecklingsplan görs gemensamt av arbetslaget och rektor. Kompetensutvecklingen är gemensam för hela arbetslaget eller individuell.

Lärarna får viss kompetensutveckling via Växtkraft Mål 3, ett EU-projekt som skolan ingår i.

Lokalerna på Hedens skola är välutnyttjade. Egen idrottshall och slöjdsal saknas vilket gör att eleverna åker till Centralskolan. Skolan får låna den intill liggande idrottsföreningens omklädningsrum och duschar vilka eleverna tycker är ofränsa. Elevtoaletterna som ligger i källaren är omoderna.

I skolan finns två små bibliotek. Det ena ligger inne i skolan och det andra i en näraliggande byggnad. Här har man även rörelse eftersom det är skolans största rum.

Datorer finns, dels i klassrummen och dels i en liten datasal, men uppkopplingen till internet fungerar inte så bra.

Elverna har tillgång till läroböcker i alla ämnen men böckerna är slitna och i framförallt orienteringsämnena är inaktuella.

Material för laborationer saknas.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att skolans resurser till stora delar är bra men att läroböckerna bör inventeras och skolans datasupport bör förbättras så att möjligheten till att använda datorn som pedagogiskt verktyg förbättras.

### **Sammanfattande bedömning**

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Hedens skola i flera avseenden är av god kvalitet och vill särskilt framhålla elevernas möjlighet till samverkan och delaktighet i olika råd.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

#### **Normer och värden**

- Elevernas möjligheter till inflytande över undervisningens innehåll, arbetssätt och därmed det egna lärandet bör utökas.
- Elevernas rätt till en trygg miljö bör förbättras.

#### **Kunskaper**

- Skolan bör utveckla rutiner för att följa och utvärdera elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen.
- Elevernas kunskaper om läroplanens och kursplanernas mål bör utvecklas.

#### **Arbetsmiljö och delaktighet**

- Skolans arbete mot kränkande behandling bör utvecklas till att omfatta alla former av kränkande behandling vilket också handlingsprogrammet mot kränkande behandling bör.
- En bättre samverkan med Centralskolan bör utvecklas för att motverka kränkande behandling.

#### **Pedagogisk verksamhet**

- Skolans lokala konkretiseringar av de nationella kursplanerna behöver förbättras.
- Skolan bör analysera om alla elever i behov av särskilt stöd får detta tillgodosett.
- Skolan bör se över hur förbättringar kan göras i slöjd och naturorienterande ämnen.
- Förskoleklassens samarbetsformer med de övriga årskurserna bör utvecklas.

#### **Styrning och ledning**

- Skolans kvalitetsredovisning behöver utvecklas.
- Skolans pedagogiska ledning behöver stärkas.

**Resurser**

- Läroböckerna bör inventeras.
- Skolans datasupport bör förbättras så att möjligheten till att använda datorn som pedagogiskt verktyg förbättras.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

**Pedagogisk verksamhet**

- Undervisningen i ämnet teknik erbjuds inte på ett sådant sätt att kursplanemålen kan nås (2 kap. 6 § grundskoleförordningen).

**Styrning och ledning**

- Skolan saknar en lokal arbetsplan (2 kap. 23 § grundskoleförordningen).

**Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning**

- Skolan erbjuder inte elevens val (2 kap. 19 § grundskoleförordningen).
- På skolan tas avgifter ut för utbildningen vilket inte är förenligt med skollagens krav på en avgiftsfri utbildning (4 kap. 4 § skollagen).

Datum  
2005-05-02

Ort  
Stockholm

Gunnel Eriksson  
Marie Wiberg-Svensson